

УДК 338.45:330.341.1(477)

Кльоба Руслан,
PhD аспірант Лабораторії проектів та ініціатив
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна
kloba.ruslan@vnu.edu.ua

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ СМАРТ-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Україна, як країна з багатограним потенціалом, постійно шукає ефективні стратегії для сталого розвитку своїх регіонів. Однією з перспективних концепцій є смарт-спеціалізація - стратегія, яка спрямована на розбудову конкурентних переваг регіонів шляхом спрямування їх ресурсів, потенціалу та інновацій на обмежений набір пріоритетних галузей. В цій статті ми розглянемо концептуальні засади смарт-спеціалізації розвитку регіонів України та їх значення для сталого економічного зростання країни.

Смарт-спеціалізація ґрунтується на кількох ключових принципах, які визначають її ефективність та успішність.

Перш за все, це вибір обмеженого набору пріоритетних галузей, в яких регіон має визначені переваги та потенціал для конкурентного розвитку. Це дозволяє сконцентрувати зусилля та ресурси на розвитку обраних галузей, що сприяє підвищенню їхньої конкурентоспроможності.

Другий принцип полягає відповідності обраного напрямку смарт-спеціалізації потребам ринку та суспільства. Регіони повинні аналізувати тенденції ринку, ідентифікувати потенційний попит на продукцію та послуги у вибраних галузях, а також враховувати соціальні виклики та потреби суспільства. Це дозволить регіонам зорієнтувати свої ресурси на розвиток галузей, що мають реальний

попит та задовольняють потреби ринку і суспільства. Третій принцип полягає в поєднанні розвитку галузей з використанням інновацій та новітніх технологій. Смарт-спеціалізація передбачає створення інноваційних екосистем, де бізнес, наука та держава співпрацюють для створення та впровадження нових технологій, продуктів та послуг.

Для визначення смарт-спеціалізації регіонів України використовуються різноманітні інструменти та методики. Одним з найважливіших інструментів є аналіз регіональних ресурсів, включаючи людські ресурси, науково-дослідну базу, технологічну інфраструктуру, доступ до сировинних матеріалів та інші фактори, що визначають конкурентні переваги регіону. Цей аналіз допомагає визначити потенційні галузі, в яких регіон має конкурентні переваги та може досягти успіху.

Другим інструментом є стратегічне планування. Регіони повинні розробити чітку стратегію, яка визначає мету, цілі та завдання смарт-спеціалізації. Ця стратегія повинна бути взаємодією всіх зацікавлених сторін та враховувати реальні можливості та обмеження регіону.

Також важливим етапом є залучення стейкхолдерів, таких як представники державних органів, бізнесу, академічної спільноти та громадськості. Їхні знання, досвід та підтримка важливі для успішної реалізації смарт-спеціалізації. Стейкхолдери можуть бути включені у процес визначення пріоритетних галузей, обговорення стратегічних планів та спільного прийняття рішень. Це забезпечує широку підтримку та легітимність стратегії смарт-спеціалізації.

Вже зараз в Україні існують позитивні приклади впровадження смарт-спеціалізації в регіональному розвитку. Наприклад, Львівська область спеціалізується на інформаційних технологіях та аутсорсингу, що сприяє розвитку ІТ-кластера та привертає іноземні інвестиції. Київська область активно розвиває сферу аерокосмічних технологій, створюючи передумови для створення інноваційних компаній та розвитку науково-дослідних центрів. Одеська область зосереджує зусилля на розвитку морського клас та туризму.

Ці приклади демонструють, як смарт-спеціалізація може сприяти розвитку регіонів і створенню конкурентних переваг. Вони показують, як правильний вибір галузей та залучення необхідних ресурсів може сприяти економічному зростанню та створенню нових робочих місць.

Смарт-спеціалізація є концептуальною основою для розвитку регіонів України, спрямованою на створення конкурентних переваг та сталого економічного зростання. Визначення передумов та визначення пріоритетів смарт-спеціалізації вимагає системного підходу та використання методичних підходів. Відповідно до цього, в даній статті були розглянуті основні методичні підходи до оцінки передумов і визначення пріоритетів смарт-спеціалізації розвитку регіонів України.

Аналізуючи концептуальні засади смарт-спеціалізації, ми визначили, що вибір пріоритетних галузей повинен базуватися на визначених перевагах та потенціалі регіону, а також на потребах ринку та суспільства. Стратегічне планування та залучення стейкхолдерів також є ключовими етапами визначення смарт-спеціалізації. Ці інструменти сприяють об'єднанню зусиль та ресурсів для досягнення успіху в обраних галузях.

Практичні приклади смарт-спеціалізації в регіональному розвитку підтверджують важливість концептуальних засад і методичних підходів. Львівська область, Київська область та Одеська область успішно використовують смарт-спеціалізацію для стимулювання інновацій, привертання інвестицій та розвитку конкурентних переваг.

Загальні висновки стосовно смарт-спеціалізації розвитку регіонів України вказують на необхідність системного підходу, ефективного стратегічного планування та врахування потреб ринку та суспільства. Ця стратегія має потенціал стати важливим інструментом для досягнення сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності регіонів України.

Для подальшого розвитку смарт-спеціалізації розвитку регіонів України необхідно враховувати динаміку змін на ринку та технологічному розвитку, оскільки ці фактори можуть вплинути на перспективні галузі. Також важливо забезпечити взаємодію між

різними регіонами та обмін найкращими практиками, щоб створити синергію та сприяти взаємному зростанню.

Крім того, важливо надавати достатню підтримку та інфраструктуру для розвитку обраних галузей. Це може включати інвестиції в науково-дослідну діяльність, створення інноваційних центрів, розвиток освіти та навичок, а також сприяння підприємницькій активності та створенню сприятливих умов для бізнесу.

Необхідно також забезпечити моніторинг та оцінку результатів смарт-спеціалізації, щоб визначити ефективність стратегії та зробити корективи у разі потреби. Це допоможе уникнути зайвих витрат та підтримати успішне впровадження смарт-спеціалізації.

Україна має великий потенціал для впровадження смарт-спеціалізації та розвитку регіонів на основі їхніх конкурентних переваг. Здійснення концептуальних засад смарт-спеціалізації допоможе реалізувати цей потенціал, забезпечити стале економічне зростання, підвищення якості життя населення та створення нових можливостей для розвитку країни в цілому.

Список використаних джерел:

1. Платформа смарт-спеціалізації. Електронний ресурс. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/what-we-do>
2. Український інститут міжнародної політики. Електронний ресурс. URL: <http://www.uuip.org.ua/uk/>
3. Індустрія 4.0. Електронний ресурс. URL: <https://www.industry4ukraine.net/publications/smart-speczializacziya-v-ukrayini-yakoyu-maye-buty-czilova-model/>
4. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Voichuk M., Kolomechiuk V. City marketing as the integrated development Instrument: sustainable development and smart growth “Business Education in the 21st Century”, Book of abstracts of the second International Scientific Conference on Business and Economics (ISCBE’18), May 25, 2018, Tetovo, Republic of Macedonia, 2018 p. С. 32.

5. Павліха Н. В., Войчук М. В. Організаційно-економічні засади управління сталим розвитком міста: Монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 236 с.
6. Pavlikha N., Voichuk M., Kolomechiuk V. Leipzig Charta: Sustainable city development for smart future perspective in European Union. The economy of Bulgaria and the European Union in the global world: Management, marketing and entrepreneurship, corporate control and business development in Bulgaria and in the EU. Collective Monographs of Scientific Articles. Sofia: UNSS, 2018. P. 117–126.
7. Pavlikha N., Tsymbaliuk I., Luhova M. Strategic benchmarks of regions of Ukraine convergence based on the investment activity intensification. Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine: collective monograph / ined. V. Khudolei, T. Ponomarenko. OKTAN PRINT s.r.o. 2019. Czech Republic. P. 22-45.
8. Pavlikha N., Khomiuk N., Demianchuk O., Shelenko D., Sai L., Korneliuk O., Naumenko N., Skorohod I., Tsymbaliuk I., Voichuk M. Economic Assessment of Inclusive Development of Territorial Communities Within Rural Areas: A Case Study Of Ukraine. *Ad Alta: Journal Of Interdisciplinary Research*, 2021. VOL. 12, ISSUE 1, SPECIAL ISSUE XXV. Pp. 97–104. URL: <https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120125/PDF/120125.pdf>
9. Pavlikha N., Khomiuk N., Demianchuk O., Shelenko D., Sai L., Korneliuk O., Naumenko N., Skorohod I., Tsymbaliuk I., Voichuk M. Economic assessment of inclusive development of territorial communities within rural areas: a case study of Ukraine. *Ad alta: journal of interdisciplinary research*. 2022. Volume 12, Issue 1, Special XXV. P. 97-104.
10. Хомюк Н.Л., Павліха Н.В. Напрями диверсифікації сільськогосподарського виробництва в Україні на засадах сталого розвитку. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Серія: Економічні науки*. 2020. Вип. 22. № 95. С. 45–51. <https://nvlvet.com.ua/index.php/economy/article/view/4056>